

seminární práce

ZAJÍMAVÁ POMŮCKA (historický předmět)

do předmětu MSBP/BK_PPS Praktikum k poznávání přírody a společnosti

UČO:425915

jméno: Sylvie Muchová

akademický rok 2013/2014

---

1) Název a fotografie pomůcky:

VINNÝ LIS

2) Definice pojmu označujícího pomůcku:

Lis je nástroj k získávání šťávy z hroznů révy vinné. Hlavním lisovacím ústrojím jsou dvě klády, z nichž vrchní má délku přes osm metrů a na řezu rozměry 50krát 50 centimetrů. Na volném konci klády je v mohutné dřevěné matce dubový šroub, na kterém visí kamenné závaží o průměru osmdesát centimetrů a váže jeden a půl tuny. Otáčením šroubu prostrčenou tyčí bylo možno kládu zvedat a spouštět. Mísa na hrozny (okřín) má rozměry 2,2krát 1,8 metrů a je zhruba třicet centimetrů hluboká. Technika lisování hroznů na kládovém lisu je zcela jednoduchá. U primitivnější verze se závažím je ke kameni stojícímu na podlaze přitahována pohyblivá horní kláda. Ta se přibližuje k pevné spodní kládě a spolu s vahou závaží vytváří silný a vytrvalý tlak, díky němuž jsou lisovány hrozny. Vinařské lisy se vyráběly z kvalitního dubového dřeva velkých stromů, které předtím muselo několik let vysychat.

3) Definice pojmu vhodná pro děti:

Lis je nástroj, do kterého se nasypou hrozny, a pomocí silných kusů dřeva, kterými se na hrozny tlačí, z nich vytéká šťáva.

4) Zdůvodnění výběru pomůcky:

Pocházím z vinařské obce Mutěnice a výroba vína je nedílnou součástí místního folklóru. V obci je vystaveno několik historických lisů a děti se vždy zajímají, k čemu ten „dřevěný nástroj“ lidé používali.

5) Popis jednotlivých činností využívajících nebo motivovaných pomůckou:

5.1 Pozorování

- Prohlídka lisu jako součást dopolední procházky
- Popis jednotlivých součástí lisu a jejich hovorové pojmenování

Otázky pro děti:

- Jak si myslíte, že lis pracuje?
- Jak se šťáva vylisuje?
- Které části bychom mohli říkat stojka, hinšt, klada?
- Proč se lis otáčí?
- Z jakého materiálu je tento stroj vyroben?
- Je starý, nebo nový? Jak jste to poznali?
- Do které části lisu se dávají hrozny?

(Skládá se ze dvou silných sloupů, zvaných klanice, stojky nebo slubice, které jsou postaveny kolmo a udávají výšku celého lisu. Do klanic jsou zapuštěny tři silné klády, jedna nahoře, dvě dole. Horní trám se nazývá hinšt. Dolní trámy se nazývají klada, skříň nebo grunt. Klanice, hinšt a dolní klády vytvářejí rám lisu. V horní kládě je vydlabán otvor se závití (vinty), jimiž dříve prochází silný šroub, který je na konci zakončen hlavou (huava, otec)

5.2 Seznámení dětí i s jiným využitím lisů

- potravinářství - získávání šťávy z ovoce a zeleniny
- strojírenství - tváření různých strojírenských výrobků pomocí lisování ve formě
- odpadovém hospodářství - stlačování různých objemných materiálů (rostliny, autovraky, apod.)
- polygrafii - tisk novin, knih, časopisů (obecně výroba tiskovin)
- textilní průmysl - výroba speciálního textilu, potisk látek různými vzory
- výroba CD či DVD disků

5.3 Seznámení dětí s révou

Pozorování a pojmenování pomůcky:

- Během celoročních vycházek navštěvujeme vinohrad – pravidelné pořizování fotografií

- Na podzim sběr hroznů a jejich ochutnávka
- Po sběru hroznů se podíváme na lisování a poté ochutnávka čerstvé hroznové šťávy
- Společná prohlídka fotografií, seřazení fotografií podle toho, jak byly v průběhu roku pořizovány – děti samy popisují, jak se vinný keř postupně měnil.

Otázky pro děti:

Kvete vinohrad? **Jakou barvu mají jeho květy?**

Opadává listí?

Jak se lidé o révu starají?

Jak se nazývají plody vinné révy? Jakou mají barvu?

Jak se hrozny dostanou z keře? (odstříhnou/uřežou se)

Jak chutnají hrozny?

Jsou hrozny ovoce nebo zelenina?

5.4 Hudební činnost - písnička

Morava, krásná zem

Morava krásná zem, kde jsem byl já zrozen,
kde jsem byl vychován, od matky pěstován.
Ta lnula mě k svému srdci mateřskému,
té byl můj život věnován.

|:Ta jižní Morava je přece krásná zem
osázená vinným keřem.
Ta jižní Morava je přece krásná zem,
osázená vinohradem.:|

Tam kde řeka Dyje k vlahým břehům spěje,
tam kde se Morava libé písně pje.
Tam dívky krásné jsou, něžné jak květiny,
tam je můj domov jediný.

|:Ta jižní Morava je přece krásná zem
osázená vinným keřem.
Ta jižní Morava je přece krásná zem,
osázená vinohradem.:

5.5 Pohybová činnost

- naučíme se s dětmi jednoduché folklórní tanečky
- kluci mohou zkusit cifrovat, holky zase zkusí tzv. „kolečko“

5.6 Lisování ovocné šťávy

- do hodiny přineseme ovoce, které lze snadno vymačkat např. citrusy (pomeranč, citron, limeta)
- ovoce rozkrojíme na půl a na malém odšťavňovači krouživým pohybem vylisujeme ovocnou šťávu.

5.7 Kresba

- děti si zkusí nakreslit hrozny, nebo jakékoliv ovoce

6) Použitá literatura a informační zdroje:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lis>

www.encyklopedie-vina.cz

www.mutenice.cz